

מרחשוון התשס"ט

בס"ד

מי עתיד לשבת ב"ארץ המובטחת" לפרשת חיי שרה

ולמשפחותיו. זוהי הארץ הקדושה, שהיא לעם ישראל בבחינת יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

אך עם אברהם נכרתה גם ברית בין הבתרים, ובה אין מדובר על ארץ כנען אלא על "הארץ" - מנהר מצרים ועד הנהר הגדול נהר פרת. על פי תוכנה של הברית הזו, אין היא מדברת על קדושת זרע אברהם, אלא על התהליך ההיסטורי שהוא עתיד לעבור בגלות, בגרות, בעבדות ובעינוי, עד שיגיע לבנות את מלכותו העצמאית בארצו שלו, ולא תחת שלטון גויים.

היחידה הגיאוגרפית של מלכות ישראל העצמאית היא בין נהר מצרים לנהר פרת. אם נתבונן במפת העולם, נראה שזו אינה ארץ גדולה במיוחד. באימפריה הפרסית הייתה אחסדרפנות 'עבר נהרא וכענת', שגבולותיה היו נהר מצרים ונהר פרת, וזו הייתה אחת ממאה ועשרים האחסדרפנויות שבאימפריה. אלו הם גבולות מלכות ישראל העצמאית, ואכן - רק כשזכינו להם, בימי דוד ושלמה, הייתה מלכות ישראל עצמאית לגמרי. לכן, כשמדובר על נחלתו של עם ישראל מנקודת מבט היסטורית ובמעבר מגרות לעצמאות מדינית - מדובר על ארץ ישראל השלמה, מנהר מצרים עד נהר פרת.

אמנם, אין בכוחו של עם ישראל לאכלס את השטחים הנרחבים של ארץ זו ואת מדברותיה הגדולים, עד שיקיים ה' את ברכתו, ויוסיף עלינו אלף פעמים על מספרנו ערב הכניסה לארץ (דברים א', יא), כששים ריבוא נפש כפול אלף. את זוהי הסיבה לכך שאברהם הוליד בנים רבים ושילחם מעל יצחק בנו. את ישמעאל שילח אברהם למדבר סיני, המולך אל שור מצרים; ואת בני קטורה הוא שילח למדבר המזרחי, המשתרע עד לארץ הפרת. כך ניסה אברהם למלא את הארץ שבין נהר מצרים לנהר פרת בבניו שלו - בני ישמעאל, בני קטורה, אדום ובני לוט, עמון ומואב, שגם הם ייחשבו על זרע אברהם. כולם גרים ב"ארץ" - הארץ שבין נהר מצרים לנהר פרת, אך בנחלה הקדושה, בארץ כנען, יגור יצחק בלבד, שעמו הקים הקב"ה את ברית המילה.

12. דברים י"א, כב-כה

"כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה, לאהבה את ה' א-לוהיכם, ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו: והוריש ה' את כל הגוים האלה מלפניכם, וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם: כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו - לכם יהיה, מן המדבר והלבנון, מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבולכם: לא יתיצב איש בפניכם, פחדכם ומוראכם יתן ה' א-לוהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם".

13. בראשית כ"ז, כט

"יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים, הוה גביר לאחיד וישתחו לך בני אמך, ארריך ארור ומברכך ברוך".

14. תנחומא חיי-שרה ח'

"רבי אומר: היא הגר היא קטורה. ולמה נקרא שמה קטורה? שהיתה קשורה כנוד. ורבותינו אומרים: אשה אחרת לקח. ומה טעם של רבי, שאומר הגר היא קטורה? שכתוב ביצחק ויצחק בא מבא באר לחי רואי - אותה שכתוב בה 'ותקרא שם ה' הדובר אליה אתה א-ל ראי'. מכאן אתה למד שהיא הגר".

15. הרב יעקב מידן

על פי המתואר בפרשיותינו, ישמעאל ישב בנגב המערבי ובסיני עד שור מצרים, ואילו בני קטורה שולחו "קדמה אל ארץ קדם" - אל המדבר שממזרח להרי הגלעד. במכירת יוסף אנו מוצאים בכל הדרך מן המדבר המזרחי אל מצרים שיתוף פעולה בין הישמעאלים למדנים ולמדיינים. כך גם בסיפור מלחמתו של גדעון במדין ובבני קדם, נאמר במפורש שנמי הזהב של המדיינים שייכים לישמעאלים (שופטים ח', כד). בספר דברי הימים, מתוארת מלחמה גדולה של ראובן, גד וחצי שבט מנשה בשבטי המדבר המזרחי (שבו ישבו, כזכור, בני קטורה), הנקראים בשם 'הגריאים' - כלומר, בני הגר (דברי הימים א' ה', יח-כ). מכל המקורות הללו, משמע שבני ישמעאל ובני הגר הם משפחה אחת. בעקבות פסוקים אלו, קבע רבי ש"הגר היא קטורה", וממילא בני הגר ובני קטורה - חד המה.

1. בראשית רבה ס', וברש"י כ"ד, סז

"ויביאה יצחק האהלה שרה אמו - כל ימים שהיתה שרה קיימת, היה ענן קשור על פתח אהלה. כיון שמתה - פסק אותו ענן, וכיון שבאת רבקה - חזר אותו ענן. כל ימים שהיתה שרה קיימת - היו דלתות פתוחות לרוחה, וכיון שמתה שרה - פסקה אותה הרוחה, וכיון שבאת רבקה - חזרה אותה הרוחה. וכל ימים שהיתה שרה קיימת - היה ברכה משולחת בעיסה, וכיון שמתה שרה - פסקה אותה הברכה, כיון שבאת רבקה - חזרה. כל ימים שהיתה שרה קיימת - היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת, וכיון שמתה - פסק אותו הנר, וכיון שבאת רבקה - חזר.

2. הרב יעקב מדן

נראה מהמדרש שחז"ל מדמים את אוהל האבות לקודש הקדשים, שכן השכינה הייתה מתגלה לאבותינו באוהליהם כדרך שהייתה מתגלה למשה מעל הכפורת מבין שני הכרובים. ממילא, מתבקש שמבנה אוהל האימהות מקביל לדמות ההיכל: הענן הקשור על האוהל הוא בדמות ענן הקטורת העולה מן המזבח הפנימי, הנר הדולק הוא בדמות המנורה שבהיכל, והברכה המצויה בעיסה היא בדמות לחם הפנים שעל השולחן הטהור.

3. בראשית כ"ד, ה-ה

"ויאמר אליו העבד - אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת, ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם: ויאמר אליו אברהם - השמר לך פן תשיב את בני שמה: ה' א-לוהי השמים, אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי, ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת - הוא ישלח מלאכו לפניך, ולקחת אשה לבני משם: ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך - ונקית משפעתי זאת, רק את בני לא תשב שמה".

4. בראשית כ"ד, יג-יד

"הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: והיה הנעך אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, ואמרה שתה וגם גמליך אשקה - אותה הכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדני".

5. בראשית כ"ה

א ויסיף אברהם ויסקח אשה וישמה קטורה.

6. רש"י כ"ה, א

"קטורה - זו הגר. ונקראת קטורה על שם שנאים מעשיה כקטורת, ושקשרה פתחה, שלא נזדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם".

7. רש"י כ"א, יד

"ותלך ותתע - חזרה לגלולי בית אביה".

8. בראשית כ"ה

ב ותלך לו את-זמרון ואת-קשון ואת-מדן ואת-מדן ואת-שקן ואת-שוה. ג ויקשן ילד את-שבא ואת-דן ובני דן היו אשורים ולטושים ולאמים. ד ובני מדן עיפה ועפר וחנך ואבידע ואבלדעה פל-אלה בני קטורה.

9. ילקוט שמעוני רמז ק"ט

"בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך - אם יהיו לך בנים בנערותך, קח לך אשה בזקנותך והעמד בנים. ממי אתה למד? מאברהם, שלקח אשה והיו לו בנים בנערותו, ולקח אשה בזקנותו".

10. בראשית כ"ה, ה-ו

ויתן אברהם את-פל-אשר-לו ליצחק. ו ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודו חי קדמה אל-אך קדם.

11. הרב יעקב מידן

אפשר, שהצורך של אברהם להוליד בנים רבים קשור בהבדל שבין שתי הבריתות שכת עמו הקב"ה. בברית המילה הודיעו הקב"ה במפורש: "ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה לשנה האחרת". זוהי ברית שתוקם עם זרע הקודש בלבד, עם בנה של שרה, עם יצחק. בברית זו ניתנה לאברהם ארץ כנען, והיא תינתן לזרעו של יצחק - ליעקב - ובה עתיד להתיישב זרעו של יעקב, לחלק אותה בנחלה לשבטיו, וכל שבט לבתי אבותיו

16. בראשית ג, כד – גרוש האדם הראשון מגן עדן

כד וַיִּגְרַשׁ אֱת־הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקֶּדֶם לְגִן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרָבִים וְאֶת־לֶהֱטֵה הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּקֶת לְשֹׁמֵר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

17. בראשית ד' טז – גרוש קים

טז וַיֵּצֵא קַיִן מִלְפָּנָיִם יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קְדֵמֶת־עֵדֶן.

18. בראשית י"ג י"א – לוט נפרד מאברהם

יא וַיִּבְחַר־לוֹ לוֹט אֶת־כָּל־כֶּפֶר הַיַּרְדֵּן וַיֵּסַע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפְרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו.

19. בראשית כ"ה, ה

"וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲלֵם בְּנֵיו אֵל מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה."

20. בראשית כ"ה יא

יא וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנֵו וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם־בְּאֵר לַחֵי רְאִי.

21. בראשית ט"ז, יא-יד

יא וַיֹּאמֶר לֵה מִלְאֵךְ יְהוָה הִנֵּה הִנְךָ בֵּן וְיִלְדָתְךָ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ וַיִּשְׁמַעֲלֵם כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עֲנָנָךְ. יב וְהוּא יְהִי פְרָא אָדָם יָדוּ בְכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אָחִיו וְשָׁפֵן. יג וְתִקְרָא שֵׁם־יְהוָה הַדְּבָר אֱלֹהִים אֶתְּהָ אֵל רְאִי כִי אִמְרָה הִגַּם הַלֵּם רְאִיתִי אַחֲרַי רְאִי. יד עַל־כֵּן קָרָא לְבָאָר בְּאֵר לַחֵי רְאִי הִנֵּה בֵּין־קַדְשׁ וּבֵין בְּרָד. טו וַתֵּלֶד הִגַּר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם־בְּנֵו אֶשֶׁר־יִלְדָה הִגַּר וַיִּשְׁמַעֲלֵם. טז וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וַיֵּשֶׁב שְׁנִים בְּלְדַת־הִגַּר אֶת־יִשְׁמַעֲלֵם לְאַבְרָם.

22. בראשית כ"ה

יב וְאֵלֶּה תִּלְדָּת יִשְׁמַעֲלֵם בֶּן־אַבְרָהָם אֶשֶׁר יִלְדָה הִגַּר הַמִּצְרַיִת שִׁפְחַת שָׁרָה לְאַבְרָהָם. יג וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמַעֲלֵם בְּשִׁמְתֵם לְתוֹלְדֹתֵם בְּכֹר יִשְׁמַעֲלֵם נְבִית וְקָדָר וְאֶדְבָּאֵל וּמִבְשָׁם. יד וּמִשְׁמַע וְדוּמָה וּמִשָּׂא. טו חֲדָד וְתִימָא וְיֹטוּר נָפִישׁ וְקָדְמָה. טז אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמַעֲלֵם וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם בְּחִצְרֵיהֶם וּבִטְוִירֵתֵם שְׁנִים־עֶשֶׂר נְשִׂאִים לְאַמְתֵם. יז וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעֲלֵם מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּשְׁבַּע שְׁנִים וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיִּאָּסֶף אֶל־עַמְיֹו. יח וַיִּשְׁכְּנוּ מִחַוִּילָה עַד־שׁוּר אֶשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ אֲשׁוּרָה עַל־פְּנֵי כָל־אָחִיו נֹפֵל.

23. בראשית ט"ז

א וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא יִלְדָה לוֹ וְלֵה שִׁפְחָה מִצְרַיִת וְשָׁמָה הִגַּר. ב וְתֹאמַר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרְנִי יְהוָה מִלְדָת בִּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אֲבָנָה מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרַי. ג וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת־אַבְרָם אֶת־הִגַּר הַמִּצְרַיִת שִׁפְחַתָּה מִקֶּדֶם עֶשֶׂר שָׁנִים לְשִׁבְתֵּךְ אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתֵּתֶן אֶתְּהָ לְאַבְרָם אִשְׁתָּה לוֹ לְאַשָׁה. ד וַיְבִיא אֶל־הִגַּר וַתֵּהָרֵם וַתִּקַּח כִּי הָרְתָה וַתִּקַּח גְּבֻרָתָהּ בְּעֵינֶיהָ. ה וַתֹּאמַר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמֹסִי עֲלֵיךְ אֲנֹכִי נִתְתִּי שִׁפְחָתִי בְּחִיקֶךָ וַתִּקַּח כִּי הָרְתָה וְאֶקַּל בְּעֵינֶיהָ הַטּוֹב שִׁפְטֵ יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ. ו וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתְךָ בְּיָדְךָ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ.

24. בראשית כ"א

ט וַתִּקַּח שָׁרָה אֶת־בֶּן־הִגַּר הַמִּצְרַיִת אֶשֶׁר־יִלְדָה לְאַבְרָם מִצְחָק. י וְתֹאמַר לְאַבְרָם גְּרַשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאִמָּה הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עִם־יִצְחָק. יא וַיִּרַע הַדְּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָם עַל אוֹדֹת בְּנֵו. יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָם אֶל־יָרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנְּעַר וְעַל־אִמְתְּךָ כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׁרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיצְחָק יִקְרָא לְךָ זָרַע. יג וְגַם אֶת־בֶּן־הָאִמָּה לְגוֹי אֲשִׁימוּ כִּי זָרַעְךָ הוּא. יד וַיִּשְׁכַּם אַבְרָם בְּבֹקֶר וַיִּקַּח־לָחֶם וַחֲמַת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל־הִגַּר שֵׁם עַל־שִׁכְמָה וְאֶת־הֵילָד וַיִּשְׁלַחָהּ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע.

25. בראשית ט"ז

ט וַיֹּאמֶר לֵה מִלְאֵךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבֻרָתְךָ וְהִתְעַנִּי תַחַת יְדֶיךָ. י וַיֹּאמֶר לֵה מִלְאֵךְ יְהוָה הִנֵּה הִרְבָּה אַרְבָּה אֶת־זָרַעְךָ וְלֹא יִסְפָּר מֵרֵב. יא וַיֹּאמֶר לֵה מִלְאֵךְ יְהוָה הִנֵּה הִרְבָּה יִלְדָתְךָ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ וַיִּשְׁמַעֲלֵם כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עֲנָנָךְ. יב וְהוּא יְהִי פְרָא אָדָם יָדוּ בְכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אָחִיו וְשָׁפֵן.

26. איוב ל"ט, ה-ז

"מִי שִׁלַּח פְּרָא חֲפָשִׁי וּמִסְרוֹת עֵרוֹד מִי פִתַּח. אֲשֶׁר שְׁמַתִּי עֵרְבָה בֵּיתוֹ וּמִשְׁכְּנוֹתָיו מִלְחָה. יִשְׁחַק לַהֲמוֹן קָרִיָה תִשְׁאוֹת נוֹגֵשׁ לֹא יִשְׁמַע"

27. ראב"ע

"פְּרָא אָדָם – חוֹפְשִׁי בֵּין הָאָדָם כְּטַעַם מִי שִׁלַּח פְּרָא חוֹפְשִׁי (אִיּוֹב ל"ט ה') וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא יִמְשׁוֹל בּוֹ אָדָם מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ."

28. חזקוני

"פְּרָא אָדָם – תַּגֵּר הַהוֹלֵךְ עִם סְחוּרְתּוֹ עַד לְמַרְחוֹק ...

יְדוּ בְכָל – בְּכָל מֵינֵי סְחוּרָה

וְיָד כָּל בּוֹ – עִי מִשָּׂא מִתֵּן שֶׁל סְחוּרָה

וְעַל פְּנֵי כָל אָחִיו יִשְׁכּוּ – נַחְלוֹתָיו יִתְפַּטְטוּ בֵּין כָּל אָחִיו מְרוּב עוֹשֵׂר"

29. בראשית כ"א

יז וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנְּעַר וַיִּקְרָא מִלְאֵךְ אֱלֹהִים אֶל־הִגַּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לֵה מַה־לָּךְ הִגַּר אֶל־תִּירְאִי כִי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנְּעַר בְּאֶשֶׁר הוּא־שָׁם. יח קוֹמִי שָׂאִי אֶת־הַנְּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדְךָ בּוֹ בִּי־לְגוֹי גְּדוֹל אֲשִׁימוּנּוּ.

30. בראשית כ"א ט-י

"וַתִּרָא שְׂרָה אֶת בֶּן הִגַּר הַמִּצְרַיִת אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק. וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גְּרַשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאִמָּנָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עִם יִצְחָק"

31. בראשית ט"ז טו

וַתֵּלֶד הִגַּר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם בְּנֵו אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ הִגַּר יִשְׁמַעֲלֵם.

32. בראשית ט"ז יז

"וַיִּקְרָא מִלְאֵךְ אֶל־לֵהִים אֶל הִגַּר מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לֵה..."

33. רד"ק

"מִן הַשָּׁמַיִם – שְׁמַעָה קוֹלוֹ וְלֹא רִאתָהוּ כְמוֹ בְּבֹאָר לַחֵי רְוִאִי שְׂרָאתָהוּ, לְפִיכָךְ אָמַר מִן הַשָּׁמַיִם"

34. הרב יונתן גרוסמן

סִיפּוּר בְּרִיחַת הִגַּר הִינּוּ סִיפּוּר אִישִׁי: רִיב הַמִּתְחַלֵּל בֵּין שִׁפְחָה לְגִבְרַתָּהּ, אֲשֶׁר מֵאֻלָּץ אֶת הַשִּׁפְחָה - אֶת הִגַּר - לְבָרוּחַ. בְּסִיפּוּר זֶה הִגַּר נִיצַבַת מוֹל הַקֶּב"ה בְּזִכּוֹת עֲצָמָה וְזוֹכָה בְּבִרְכָה. הַדִּיאָלוֹגִים כּוֹלֵם נַעֲשִׂים בְּרַמָּה הָאִישִׁית - הַמִּלְאֵךְ פּוֹגֵשׁ אֶת הִגַּר וּמִשׁוּחַח עִימָהּ, וְאִף בְּנָה נִקְרָא בְּשֵׁם הַפְּרָטִי. דוֹמְנִי שְׁבַשֵּׁל כֵּךְ אִף שֵׁם ה' הַמוֹזְכֵּר בְּפִרְשֵׁיהָ זֶה הוּא שְׁמוֹ הַפְּרָטִי שֶׁל הָאֵל - שֵׁם הַוִּי"ה.

לְעוֹמֵת כָּל זֹאת, סִיפּוּר הַגִּירוּשׁ מְגַלֵּה לְקוֹרָא אֶת הַמַּהְלֵךְ הָאֵל־לוֹהֵי הַמִּתּוֹכְנָן. אִין מְדוּבָר בְּרִיב אִישִׁי־פְּרָטִי בֵּין שְׁנֵי אַנְשִׁים; הוֹיכּוּחַ מִתְחִילָתּוֹ הִינּוּ וִיכּוּחַ עֲקָרוֹנִי הַנוֹגַע לְהַעֲמַדַת אוֹמָה עַל עֲקָרוֹנוֹת וְעִרְכִים מְסוּיָמִים. הַדְּבָר הַמְּפָרֵעַ לְשֵׁרָה בְּסִיפּוּר זֶה אִינּוּ כְבוֹדָה הָאִישִׁי כִּי אִם חִינוּךְ בְּנָה שְׁעִתִּיד לְהַעֲמִיד אוֹמָה. כֹּאן, מִתְעַרֵּב אֶל־לֵהִים בְּמַעֲשֵׂה הַגִּירוּשׁ, שְׁהִי זֶהוּ קִיּוֹם רְצוֹנוֹ בַּהֲנַהֲגַת עוֹלָמוֹ וּבְגִיבוּשׁוֹ שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל. גִּירוּשׁ זֶה הִינּוּ עֲקָרוֹנִי וּמִשְׁמַעוּתִי לְדוֹרוֹת - כֹּאן נִדְחָה יִשְׁמַעֲלֵם מֵהִיִּת חֵלֶק מֵהַעַם הַנִּבְחָר, כֹּאן הוּא מְשׁוּלַח וּמִשְׁאִיר אֶת הַבְּחִירָה הָאֶחָת - "כִּי בִיצְחָק יִקְרָא לְךָ זָרַע". אַמְנֵם רְאוּי הוּא לְבִרְכָה, אֵךְ רַק מִתּוֹקֵף הִיִּתוֹ זָרַע אַבְרָהָם, וּמִמִּילָא לְבִרְכָה מְצוּמְצַמַת יוֹתֵר.

לְכֵן אוֹתָן נִימוֹת אִישִׁיּוֹת הַקְּשׁוּרוֹת בַּהֲגַר שְׁפָגְשׁוּ בְּסִיפּוּר הַקּוֹדֵם, נַעֲדְרוֹת בְּסִיפּוּר הַגִּירוּשׁ: יִשְׁמַעֲלֵם אִינּוּ מְכוֹנָה בְּשֵׁם אֵלֹא רַק בְּשֵׁם אוֹתוֹ דְּבַר שֶׁהוּא מֵיִיצַג - "בֶּן" אַבְרָהָם אוֹ הִגַּר; "נַעֲר" וְכֵד". בְּסִיפּוּר זֶה הוּא יֵלֵד "לֵלֵא שֵׁם"; הַמִּלְאֵךְ נִיגְלָה אֵלֶיהָ בַּחזוֹן נְבוֹאִי "מִן הַשָּׁמַיִם", לֵלֵא הַיְחָס הָאִישִׁי שֶׁהַתְּלוּוָה לְמַפְגֵּשׁ בְּסִיפּוּר הַבְּרִיחָה. לְכֵן, מוֹפִיעַ בְּסִיפּוּר זֶה שֵׁם "אֶל־לֵהִים", הַשֵּׁם הַכִּלְלִי הַמְּבַטָּא אֶת הַהֲנַהֲגָה הַכִּלְלִית וְהַעֲקָרוֹנִית. הַשְּׁתַּלְשׁוֹת הַמְּאֹרְעוֹת כְּפִי שְׂרָכִים וְתוֹכְנָנו מְרַאֵשׁ לְהַשְׁתַּלְשֵׁל.

35. בראשית י"ז, יט-כא

"וַיֹּאמֶר אֶל־לֵהִים אַבְל שְׂרָה אֲשֶׁתְךָ יִלְדָת לְךָ בֵּן וְקָרָאת אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזָרַעוֹ אַחֲרָיו. וְלִישְׁמַעֲלֵם שְׁמַעֲתִיךָ הִנֵּה בְּרַכְתִּי אִתּוֹ וְהַפְּרִיתִי אִתּוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאֵד מְאֹד שְׁנִים עֶשֶׂר נְשִׂאִים יוֹלִיד וְנִתְתִּיו לְגוֹי גְּדוֹל. וְאֶת בְּרִיתִי אֶקִּים אִתְּךָ יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שְׂרָה לְמוֹעֵד זֶה בְּשָׁנָה הָאַחֲרֹת"

36. ב"ר, פ"ר מ"ה, ט

"אֵתָה אֶל־רְאִי - אָמַר רַבִּי אִיבּוֹ: אֵתָה הוּא רְוִאָה עֵלְבוֹן שֶׁל עֵלְבוּיָן."

37. בראשית כ"א, כ-כא

"וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנְּעַר וַיַּגְדֵּל וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר וַיְהִי רַבָּה קֶשֶׁת. וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר פָּאָרן."